

AIJA

Patīk: lidot, enģeļi, ka mani sajēm aiz politēm, kuilītis Rīgas zooloģiskajā dārzā, Tilbergs, pārgriezt zivij vēderu, tikko piedzimis bērns, glaudīt koka virsmu, gulēt, izteiksmīgi uzraksti uz sienām, maiņas svārstības, ka lielā ātrumā man garām brauc vilciens, lidojošie šķīviši.

Nepatīk: rūpēties par savu dzīvi, braukt ar lielu ātrumu, melot, ka ar nazi kasa katla dibenu, mans komunālais kaimiņš, aizslēgt durvis.

IEVA

Patīk: smarža "Roma", raudāt peldot, glāsti aditos pirkstainos, balta āda, kapzeķem dubjos, celiņš sānos, mans dīķis aizsalis, tevi satikt, konjaks terīnē, tievi un resni virieši, tievas un resnas sievietes, manas iedomas, uzkrāsoties pirms pirts, skaitīties svešos logos, "lietot zoslēnu", gulēt, kert divus zākus, cepti pētersīji, forele ar mandelēm, kult tukšus salmus, ielokot matus pirms nogriešanas.

Nepatīk: pele pudelē (ko laukos atradu), R. neuztaisa apakšrāmju, uzzertz šnabi uz šnabi, nest smagumus, pazūd nauda, nāsis pilnas putekļiem, steigties, spēriens vēderā, Čīris miglā, kāpostu tīteni, mēness spid istabā, "Allazu ķīmelis", menstruācijas, stāvēt uz tilta, "pārēsties liellopu iekšu", sasista sile, kert divus zākus, kert tukšu vēju, zekķuri, šausmu filmas, izrakt sapuvušas lupatas*.

* ja gribat uzzināt, kas ie. patīk un nepatīk patiesibā, tad lasiet no apakšas uz augšu (katrs trešais būs īstais) un samainiet kreiso pusī ar labo.

SANDRA

Patīk: lasīt gultā vakaros, lakati, ūdens, eļļas krāsu smarža, balts papīrs, tērēt naudu, Kranahs, karsta vanna, menīnbaltās fotogrāfijas, auskari, egles, debesis, jaunas kurpes, atgriezties mājās, krāsu tūbiņas.

Nepatīk: kaplēt kartupeļus, istabas, kur nevar atvērt logu, agri celties, mazi surji, virtuve manā dzīvoklī, Rafaels, aizpildīt veidlapas, braukt ar tramvaju, nespēja koncentrēties, žurkas, diplomātiskas sarunas, flokši, cilvēku pūlis.

GIRTS

Man patīk: Milestība, un kādreiz man tā arī nepatīk. Lasīt rakstus ar praktiskiem padomiem par lauksaimniecību. Garšīgi sagatavoti alkoholiski dzērieni. Ballēs parunāties ar draugiem un pazīnām.

Man nepatīk: Ja man nav naudas. Ja sievietes ejot liek kājas un iekšu. Kašķēties.

JĀNIS

Patīk tirs gaiss un ūdens.

Nepatīk šodien rakstīt (vakar arī).

EDGARS

Patīk viss, kas saistīts ar laukiem – makšķerēt, braukt laivā pa upi. Patīk apstrādāts koks, tā smarža. Bieži vien patīk arī gleznot, patīk arī krāsu smarža, terpentīna smarža. Patīk Andrejs Krastīņš – manuprāt, tādam jābūt tagadējās Latvijas politikām.

Nepatīk. Nekas, kas saistīts ar pilsētu. Smirdonja, veikali, netiri ūdeņi. Nepatīk izskaidrot, kāpēc es gleznoju tieši tā un ne citādi.

Riebjas interfronte un sociāldemokrāti. Personiskā kašķēšanās starp it kā politikām – būtībā sīkiem politikājiem. Soc.Dem., manuprāt, ir Latvijai bīstamāki par komunistiem.

KONKURSS

"VAI"

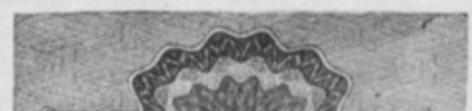
TU
PAZISTI MĀKSLAS DŽĪVI ???"

Norsacītie
latvieši
ar kuru
lēmumiem
uzņem
lēmumi
un
mārkumi.

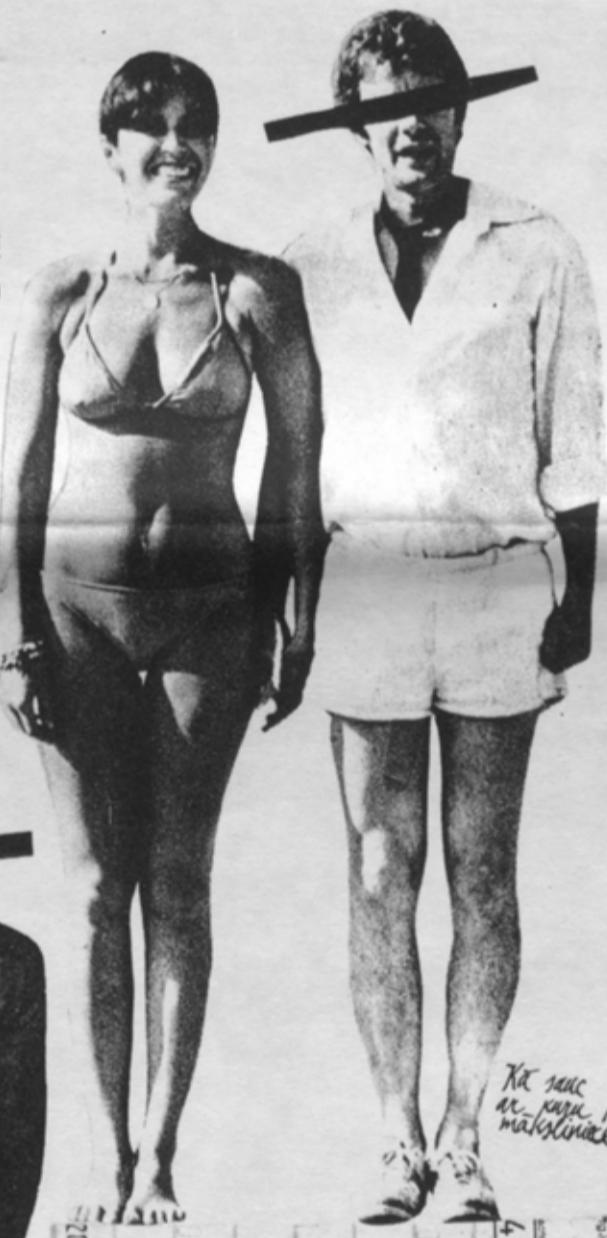
Kurē
jūtīta
dīvī
apmeklētāji?

1042329
AKRÓPOLIS AΘNÓN
ACROPOLIS OF ATHENS

Norsacī
jo latviešu
alermotāji?

ENTRANCE
TICKET
APX.
DRS. 600

Kā
sauk
LR AP
deputātu
mākslinieku

Kedē
nosacī
mākslinieku?

1. Vai līdzīgās mākslas vēstnesi varētu iebildēt māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas?

2. Tādai vēstnesi māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

3. Tādai vēstnesi māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

4. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

5. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

6. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

7. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

8. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

9. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

10. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

11. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

12. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

13. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

14. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

15. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

16. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

17. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

18. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

19. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

20. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

21. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

22. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

23. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

24. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

25. Māksliniekiem, kas dzīvo ārpus Latvijas, vissām māksliniekam ir jābūt vienādiem tiesībām?

Sātīs
panīķis
atbildē
varat
naujot
viņu,
atjauc
īzīnu.

Emocionāls paralēlraksts

Es te netaisos oponēt. Tikai līdzdomāt. Domāt vienā konkrētā virzienā. Arī par to spļaušanu sejā ...

Pirmajā momentā akcija "Maigās svārstības" patiesi pelna vērību kā fakts, kur svarīgs nav pats mākslas darbs, bet tā esības veids. Šoreiz tas pastāv it kā aiz tapšanas procesa. Gatavais (neviens jau nesaka, kurš ir īsti gatavs, kurš negatavus) mākslas darbs nolikts skatītājam neierastā apskates nišā, t.i., tas neeksistē pats par sevi, bet sarežģītas instalācijas, psiholoģiskas atmosfēras vidū vai virsotnē. Tā tātad ir viena no pazīmēm, kura varētu raksturot tā saucamās avangardiskās mākslas pastāvēšanas veidu. Taču vārda avangards (tāpat kā sekjoši postmodernisma, transavangarda utt.) emocionālā jēga man tomēr rādās viena. Neatkarīgi no tā vai mākslinieks darbā izceļ savu redzējuma unikalitāti vai atsakās no sava "Es", vai sniedz performance darbību (jebkuras situācijas padarišanu par tēlainu) ar tās līdzdalības un spēles elementiem, vai cēnšas atklāt mākslas aprite kādu jaunu dabisku materiālu, procesu, vai savienot un prestatīt tos sarežģītās vizuālās, materiālās attiecībās utt. — visam parhatā paliek iedarbība uz mūsu jutekļiem (cik nu mums to katram ir) un caur to uz mūsu izjūtu un priekšstatu struktūru par pasauli.

Pat ja tiek pasludināta neiedarbība kā mākslas darba jēga un forma, un mūsu priekšā nolikts pilnīgs jukšums (pareizi nostādīts), tad arī tam parādās sava iekšējs ritms, spiediens, apjoms (līdz bezgalībai) un tātad varam operēt ar metakategoriju-mērs (sadzīviski par talantu mēdzam teikt — tam ir "izjūta"). Kā secinājums — tas var pastāvēt kā mākslas darbs. Tātad pirmajā vietā mūsu spriedumu loģikā izvirzās pareizas priekšā nolikšanas, izdalīšanas, atšķiršanas moments.

Izstādes "Maigās svārstības" zālē mūsu priekšā ir dažāda līmena izdalītas, atdalītas parādības (lietas un procesi). Principā ir pieejami, ka katrs no šiem līmeniem var būt mākslas darbs, ja tas izdalīts no apkārtējās vides, apzīmēts kā unikalitāte. Var teikt pat, ka mākslinieku darbnicas redzamās struktūras (nekārtības un kārtības, pabeigtības un nepabeigtības hibrīds) veicina pilnīgi negaidītas un neparedzamas blakus parādības (piemēram, pa logu redzamo, garāmejošo cilvēku pūja iekšējo ritmiku, tam piemītošo krāsu laukumu kustību). Katrā līmenī materializējas, tai vai citā materiālā, garīgas vērtības (mums jāpārstāj saistīt garīgas vērtības tikai ar verbalizējamu tekstu).

Šeit būtu, piemēram, vēl daži tādi līmeni. Pats mākslas darbs tā pašvērtībā. Savā nobeigtībā. Ar mazāk vai vairāk veiksmīgu tēlu sistēmu, kurā kā sastāvdaļa pastāvēs arī dotā radišanas brīža neparastums. Darbi būs paši par sevi un nesis savā materiālā individuālās pasaules sāpes un priekus.

Citā līmenī pastāv pats radišanas process, kurš izdalīts kā mākslas fakts. To var apzīmēt ar vārdu Spēle, kurā piedalās mākslinieki, skatītāji, mākslas darbi un visi priekšmeti, skaras, smaržas, kuras atrodas vai parādās telpā (piemēram, nejauša lidmašinas uzkrīšana (trīs reizes nospļaujos) izstāžu zālei "Latvija" pilnībā iekļaujas šajā Spēlē). Šis spēles tēli ir irdeni, caurspīdi un dzīji. Tiem noārdītas robežas starp realitāti un vispārinājumu, skatītājs ir gan mākslas objekts, gan tās subjekts. Šī Spēle nekad nav nobeigta. Nepastāvības patoss arī ir garīga vērtība. Telpā var saskaitīt un "ielet" visā — no ironijas, pašironijas, absurda līdz meditācijas gaismai. Krāsu, papīru u.c. materiālu haotiskam izvietojumam telpā ir dzīļa ritmiska pamatošība un mērķis (kā, piemēram, dzīvē tas ir attiecībā starp skaidriem kaudzēm piramīdālā skaisumu, zāga metāla spīdumu un gatavu dēļu smaržu).

Un patiesi, var teikt, ka visos šajos līmenos pastāv neizpratne (ne līdz galam izpratne) kā pastāvošo struktūru pilnīgi nepieciešams elements. Ar savu jaucīšo, ārdošo spēku (neapmierināto, izprovocēto skatītāju) tā kā pašvērtība ir arī radošs spēks, vērsts uz uztveres robežu paplašināšanu. Tas nav viegls process un liekas — bezgalīgs laikā. Atminieties, ka mūžsenais sauklis "Piedodiet sev tuvākam..." ir vēl tik tālu no pilnības (tas gan no ētiskā līmerja).

Kā provokatori šie un daudzi citi mākslinieki ir teroristi un nihilisti. Bet problēma par personīgā grēka un cilvēka grēcīgumu vispār attiecībā uz mākslinieku — mākslā un dzīvē aplūkojama jau citā rakstā un citā aspektā. Viens ir skaidrs — ir veicināma skatītāja individuāla piepūle kā pašpilneidošanās process, lai iekļautu sevi lielākas vienības struktūrās (pie kam ne automātiski ar hipnotisko maskultūras klišēju palīdzību; kaut gan arī ar to, tikai uztveramu savādāk).

Provokācijas jautājums mākslā vispār ir sarežģīta lieta. Katrs jaunais ir provokācija. Katrs skaistais (iekšēja mēra piepildītais) ir provokācija. Tas jēdziens ir tik ietilpīgs, ka var teikt — māksla attīstās no provokācijas uz provokāciju kā formā tā saturā. Pats mākslas pastāvēšanas fakts ir provokācija veselajam saprātam. Kur tad te robežas? Lai izkustinātu domu, provokācija ir vajadzīga. Nomierinošas ainavas skaistums gleznā ir mānīgs. Istenībā kā pretstats cilvēku dzīves traģikai (it sevišķi mūsdienās) tā ir, varbūt, neskaitāmas reizes briesmīgāka lieta par to mēslu kaudzi izstādes zālē. Un es apgalvoju — Rundāles pils Zemgales mālainā līdzenuuma alksnāja vidū ir tas pats, kas Marsela Dišāna pisuārs uz postamenta.

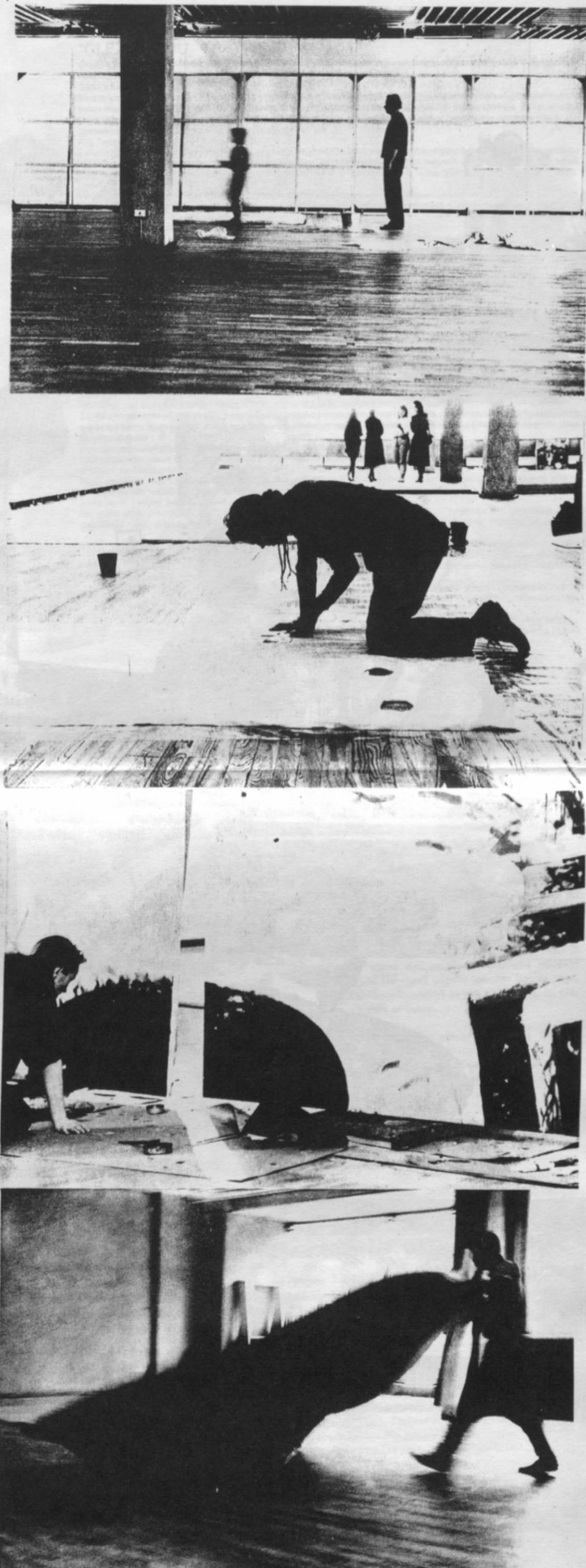
Kā teica viens saniknots skatītājs izstādē: "Tad jau metināmo apērātu arī var uzskatīt par mākslas darbu?" Jā, var! Es vēl nezinu skaidri kāpēc, bet emocionāli nojaušu. Vai tad senču darba rīki tagad neliekas kā mākslas priekšmeti, vai tad pirmo automašīnu neveiklība nav skaista? Ko slēpj metināmais aparāts ne tikai kā darbības zīme, simbols, bet arī kā forma — es un citi vēl nezina. Bija izstāde, kuru atvēra ar metināmo aparātu pārgriežot skārda lenti. Vēl nesenā "Kūleni" jēdzienu eksprezija starp mēslu kaudzi, aviācijas motoru un dzemību aīnu literāri bija saprotama, bet kuri novērtēja arī tiro formas, materiāla vērtību un "izdalīšanas" faktu.

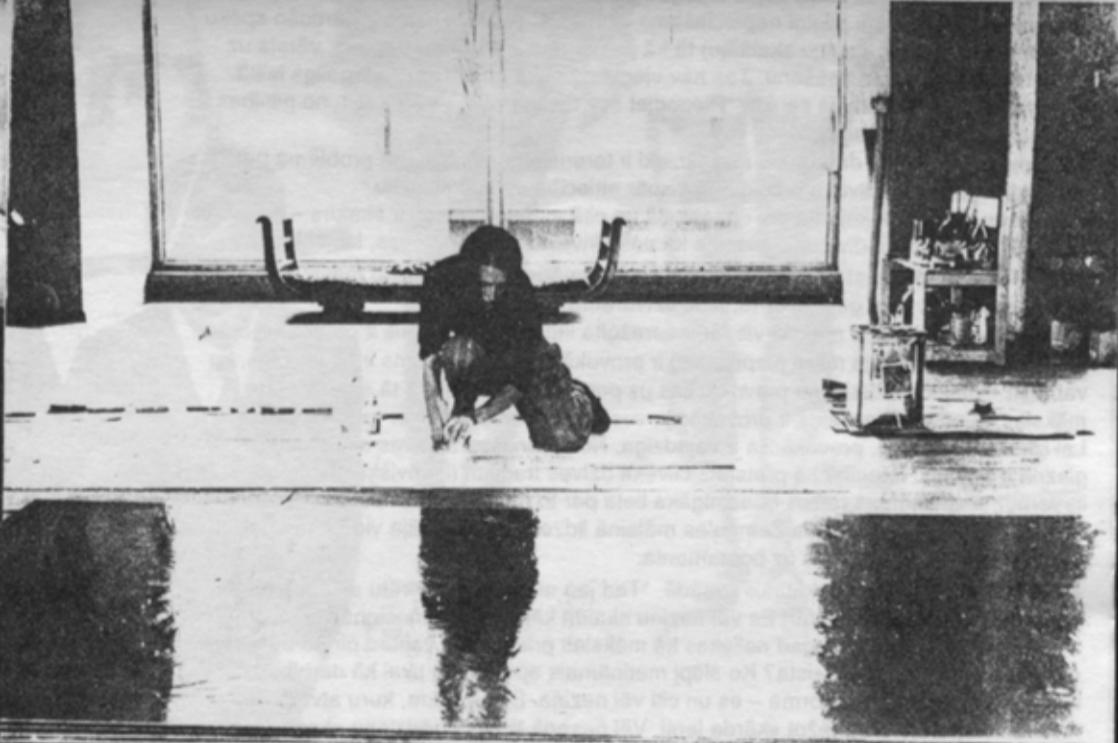
Bet atkal — avangards kā darbība ir viegli producējams, jo atļauj radīt un palikt uz šī pirmā šoka līmerja. Bet māksla sākums mazliet tālāk, kur līdzsvaru zaudējušo pilsoni satver liela iekšēja garīga spēka mērs un ritmis. Atkal mēs atgriežamies pie tā "izcēluma", "izdalības" momenta, kurš jāizdara artistiski piepildīti.

Kur ved šīs dzīves kā totālas mākslas uztvērumus? Tas ir ceļš uz pasaules pilnības, bezgalības, dzīvības apjausmu jaunā tās veseluma pakāpē. (Paradoksāli, bet piemēram kāds nolupis, notriepis žogs var likties skaists arvien lielākam skaitam cilvēku. Tas nebūt nav bezdarbības sludinājums un apgalvojums, ka skaisti krāsots žogs nav skaists. Tur jau tas joks.)

Sadalītība dažādu mākslas virzienu "ismos", "pirms" un "pēc" situācijās ir mānīga. Istenībā tā no atsevišķām monādēm (no sākuma diferencējot un analizējot mūsu izjūtas materiālos, telpās, procesos, svārstot un vienādojot izjūtu gammu no absurdā līdz pseidozinātniskam, pielīdzinot traģēdiju farsam vai ironiju guðībai), vāc kopā jaunu, humānu pasaules aīnu, jaunu emocionālu up garīgu renesansi mūsu attiecībās ar pasauli. Milzīgā daudzveidība un informātiskais sprādziens ir citas pakāpes sintēze. Gan jau izgudros vārdu arī šīm veselumam.

Mans mērķis bija parādīt, ka pati darbība "Maigās svārstības" ir mākslas darbs, bet teiksim varbūt precīzāk (atbrivojoties no tradicionāliem priekšstatiem pilnā vārda — darbs), t.i., šī darbība ir mākslas fakts. Kā tāds tas ieņem mazu, varbūt necilu vietu cilvēku pasaulei, kas ir kopustībā un mazliet lielāku vietu mūsu mazās tautas sarežģītajā un vēsturiski tik mētātajā kultūrprocesā. Tātad patiešām, saucot to par avangardismu, vai kā citādi, mērķis tiek sašniegts "no tā neatkarīgi un pat tam par spīti" (M. Šapirs).

JAUTĀJUMĀ PAR VARU UN APJUKUMU

20. gadimts, iespējams, ieies pasaules vēsturē, ja tā vēl turpināsies, kā varas un apjukuma gadījums atšķirbā no iepriekšējiem varas un pakļaušanās un tās pretstata (?) – dumpošanās gadījumiem. Lielie kari, praksē izmēģinātās, galamērķos iracionālās sociālās uteijas utt. ir radījuši prieķstātus par individualitāti kā kultūras garantiju (arī – saikni starp cilvēku garīgā izpausmē un transcendentālo garīgumu) un par pūli (masām) kā civilizācijas (kultūru un arī pašu sabiedrību destruktējošas sabiedriskas objektivitātes) prasītāju un patērētāju.

Ne velti, gadījuma beigām tuvojoties, arī līdz šim Eiropas kultūroloka perifērijā atsviestās, no demokrātiskas, brivas domu apmaiņas atsvēšanās t.s. PSRS valsts un valstības intensīvi pievērsušās pūja un varas dialektikas ābeces apguvei, galvenokārt tulkojot atiecīgos, par klasiskiem atzītos Vakarēiropas un Amerikas autoru darbus.

Taču nesāksim tāpēc tūdāi atsaukties uz autoritātiem un citātām. Latvijas tābītāz sabiedriskā, saimnieciskā, politiskā, kultūras un visādi citāda situāciju par pilnam sniedz vielu pārdomām par varu un apjukumu arī bez citatiem. Pat piemēri nav jānosauc: tos mēs katrs savā ikdienā varam uzskaitīt degtīmēm.

Kas šobrid noteik un turpmāk notiks ar mūsu kultūru? Vai tā patlaban piedzivo savu galīgo norietu un sabrukumu? Vai tā tikai, izmantojot juku laikus, krāj spēkus, lai, gaidītajai demokrātijai reiz iestājoties, varētu beidzot tā istī pacelties pilnā augumā un nostāties jaunās, apvienotās postindustriālās Eiropas kultūras kopības hipotētiskajā ierindā?

Vērojot mūsu māksliniekus pēdējo gadu starptautiskās aktivitātēs, klupierus un panākumus, var rasties samērā rožains priekšstats (kā pašiem māksliniekim, tā interesiem), ka gaita uz Eiropas kultūru ir jau sākusies. Bet sajūsmīnietis viegli aizmirstas, ka šie panākumi ir tikai putas uz viena dzīja un dulīgāmā ķīdruma pilna kausa viršas. Valdot spēcīgam rietumvirziena caurvējam, šis putas tad nonāk rietumos, kur tā labi sadzīvo ar turiences pārbaigto alusgaldu putām. Nereti ir pat grūti atšķirt – kuras putas ir "Carlsberg" ražojums, bet kuras – vēja aptūcas no krievu lāča sadūkotajiem "Ostlande" ūdeniem.

Bet pāri "Ostlande" #autiņi joprojām peldas šeit dūļēs, arī mākslinieki. Un maz tām, ka viņi tā istī apzinās, ka jebkuram Sākīdruma tilpumam ir ieroobežoti puti radīšanas potenciāls (ja no malas neapnepildina to varciu sastāvdauju). Tātad: cik nopietnas ir mūsu mākslas pretenzijas saglabāties radošai un citiem (protams, arī sevi) vajadzīgai? Domā, jums, ka visaptverošu un skumju aini ūsi sakārā spētu atklāt pārliecinošs un zinātnisks socioloģisks pētījums. Taču – pīmkārt, ir jāatlākān sociālam (arī personālam) pieprasījumam pēc tāda, otrkārt, nepieciešami kvalificēti un strādāt grobi sociologi, kas to veiku, treškārt, kādam par to ijmaksā (diezgan daudz). Kāmēr tas viss nenotiek, māksliniekam, kurus tas interesē, atlieš pašapzināties sevi pūja (?), masu (?), individualitāšu (?) kontekstā pašiem.

"Maigās svārstības" acīmredzot ir šāda zemazpīnā briedusi, tagad materializējusies pašapzināšanās. Varbūt nedaudz teatrā – ir taču aiz muguras "Padlatīvās hepeningu – Mākslas dienu" pieredze un vēl daudz kas.

Skaids, ka pagaidām, kāmēr "Maigās svārstības" vēl pusējā, ne Aija, ne Ieva, ne Sandra, ne Jānis, ne Edgars, ne Ģirts katrs atsevišķi, ne visi kopā vēl nespīd atbildēt uz tiem jautājumiem, kurus viņi ar savu publisko uzstāšanos uzzod sabiedrībai. Nav brīnuma, ka patijs jautājumi vēl nav līdz galam noformulējusies.

Tāpēc uzdrošinos tik vien kā uzzot – it kā viņu vieta – kādu sēriju jautājumu. Ja 4. decembrī, "Maigājām svārstībām" pārejot citā, no publikas slēptā dimensijā, mākslinieki būs guvuši daudzām skaidru izpratni par kādu no tiem, arī tad pasākuma īēga (vismaz individuālpshologijs) būs attaisnojusies. Protams, ir kāds cits attaisnošanās aspeks – pabeigtie mākslas darbi, kas tad kļūs "lietas par sevi", bet citā nozīmē nekā tradicionāli – darbinīcas kļūsumi un relatīvā vientulībā – tapušas gleznas. Ja pēdējo emocionāli tēlainā piesātinātībā galvenokārt veidojas, patēriņot tikai paša mākslinieka nervu enerģiju, tad "Maigo svārstību" "produkcijas" emocionālais lādīgs acīmredzot tapis daudz sarežģītā un, iespējams, pretrunīgā strāvōjumu ietekmē.

Bet nu – pie jautājumiem!

1. Kas es (mākslinieks) šobrid esmu – vai neobligāta piedeja pie "bildes" vai arī citiem interesanta un vajadzīga personība?

2. Vai vispār kāds kādam ir tā istī vajadzīgs?

3. Kurš ir vinentūjāks – vai mākslinieks savā garīgi smagajā darbā, vai pūja cilvēks, kurš pabaigī (varbūt plēsonīgi?) noraugās uz šķietami brīvo un atraisītu mākslinieku?

4. Cik no apmeklētājiem

a) spēj,

b) grib un cīņas,

c) nemaz necēnšas saprast, ka mākslinieka darbs arī ir darbs?

5. Kas ir augstprātīgās – skatītās vai mākslinieki?

6. Vai "Maigās svārstības" ir skola? Kam? Kāpēc?

7. Vai māksliniekam ir pietiekami grībasspēka un drosmes, lai sev skaidri atzītos, kad viņi "tēlo mākslinieku" skatītāju priekšā un kad ir pats?

8. Vai skafītājs uztver šo tēlošanu, ja tāda ir?

9. Vai "Maigās svārstības" ir arī misija? Kas tādā gadījumā ir misionāri – mākslinieki savā pašapzinābā vai kādi no skafītājiem?

10. Kas "svārstību" procesā jūtams stiprāk – publīkas vai mākslinieku vēlmei pakļaut?

11. Vai mēs šais grūtajos laikos vēl spējam pilnībā izjust spēli?

12. Varbūt šāda izstāde pastāvanā, kad katrs bailēs vai iekārē dreb par savu maizes drupatīgi, ir tāk vien kā izaicinājums?

13. Bet kurš tad, ja ne mākslinieks izaicinās un atgādinās elementāro – katram jādara savs darbs par spīti visam?

xxx

Uz šiem trispadsmit jautājumiem (un citiem, kas neapšaubāmi radīsies)

mēģināsim rast atbildes "Maigā svārstību" gaitā. Galu galā atbildes uz tiem daļēji būs arī atbilde uz citu jautājumu: vai mēs vēl gribam atcerēties vēco rainisko – kad (un visspār) pienāks laiki, kad ne vairs tauta pret tauvu (partija pret partiju, pilsēta pret laukiem, nabagi pret pārtušajiem utt.) karos, bet visas kopā – pret tumsu?

Pēteris Bankovskis

MAIGĀS SVĀRSTĪBAS

(II daļa)

Maigās svārstības nav tikai procesi un kustības, kas laika gaitā atkārtojas. Vienlaicīgi Maigās svārstības ir mākslas objekts, kam (izejot no svārstību minimuma) piemīt līdzvara stāvoklis, kas palīdz pārvārēt nenoteiktību un saglabāt veselumu. Maigo svārstību līdzvars ir tāds objekta stāvoklis, kurā visi tā punkti izraudzītājā atskaites sistēmā ir gandrīz nekustīgi. Ja izraudzītā atskaites sistēma ir inerciāla, tad līdzvaru sauc par absolūtu, pretējā gadījumā to sauc par relatīvu. Pēc tā, kā mākslas objekts izturas, kad tas mazliet izvirzīts no līdzvara stāvokļa, izšķir stabili, labilu un independentu līdzvara stāvokli. Tātad Maigās svārstības vienlaicīgi ir arī labi līdzvara stāvoklis.

Objekta līdzvars ir labils, ja mazu perturbāciju gadījuma objekta punktu novirzes no līdzvara stāvokļa visā turpmākajā laikā ir mazas, pretējā gadījumā līdzvars ir stabils. Parasti labilā līdzvarā esošā objekta punktu mazu perturbāciju ietekmē svārstīs ap saviem līdzvara stāvokļiem, bet šis mazās svārstības ir maigas, tāpēc arī objekta līdzvars atjaunojas. Konservatīvās sistēmās līdzvara labilitātes pietiekamo nosacījumu formulē teorēma – saskaņā ar to līdzvars ir labils, ja šajā līdzvara stāvokli sistēmas potenciāla enerģija ir minimāla. Izejot no tā, Maigie svārstīgi vienlaicīgi arī līdzvara orgāni, kas uztver objekta stāvokļa maijas apkārtējā vidē (svārstību centrā C un masas centrā, kā arī iekšējā un ārējā rezonācijas laukumā L₁ un L₂), kā arī gravitācijas spēku iedarbību uz organismu.

Maigo svārstību objekts tiecas pēc līdzvara stāvokļa, lai apmierinātu tā radītāju personīgas vēlmes. Kādēj nepieciešams šis līdzvars? Hedonistiskā teorija apgalvo, ka līdzvars izsauc patīkamas izjūtas un apmierinājumu. Šī teorija balstās uz cilvēka tiekšanos pēc apmierinājuma un izvairīšanos no nepatīkamām izjūtām. No vienas puses tas izskaidro visu, no otras puses neko, jo ir jāzin, kāpēc Maigās svārstības izraisa apmierinājuma sajūtu, un vai visspār tādu izraisa. Šeit līdzvars jāapskata plašākā aspektā.

Entropijas princips fizikā, pazīstams kā otrs termodynamikas likums, apgalvo ..., ka katrā izolētā sistēmā aktīvā enerģija samazinās neatgriezeniski, jeb, citiem vārdiem sakot, izolētās sistēmās asimetrija mazinās. Visums tiecas pēc līdzvara stāvokļa, kurā tiek likvidēti visi esošie nesimetriskie veidojumi. Tātad veidi jebkuru materiālu darbību var apzīmēt kā tiekšanos pēc līdzvara. Runājot par cilvēku, un atbilstoši Freida ekonomijas principiem, cilvēks cēnšas izlietot pēc iespējas mazāk savas enerģijas, citiem vārdiem, cilvēks ir slinks pēc savas dabas. No otras puses, cilvēciskā radība, kura nav fiziski un garīgi nepilnvērtīga, savu attīstību pauž caur aktīvu darbību, tiekšanos pēc kaut kā. Vīna raksturīgāk ipašība ir tajā apstākļā, ka cilvēks "krit ārā" no bioloģiskajām dabas līķuskarībām tāpēc, ka pastāvīgi aizņemas jaunu enerģiju no apkārtējās vides un tādā veidā cīnās pret visspārējo entropijas likumu. Sāds uzkarts nemaz nenoliedz līdzvara nepieciešamību. Tāpēc Maigo svārstību rezultāts nav jāuzskata kā procesa galīgais mērķis.

Tiekšanās pēc līdzvara ir viena no elementārākajām cilvēka ķermēja nepieciešamībām kā fiziski, tā garīgi. Sei es atcerējos kādu sakāmīvārdu – kas cilvēk bedri rok, tas pats tājā iekrit. Tagad es saprotu, kāpēc tas notiek. Tas ir tāpēc, ka paziūd līdzvars. Arī somu rakstnieks Pirovolainens nezināja, kā nosaukt savu darbu "Sakāmīvārdu par nacionālām minoritātēm", tāpēc viņš sākās svārstīties un iekrīt, tādējādi. Tas viņam nebija raksturīgi, jo līdz šim Pirovolainens bija visnotālīdzvars. Līdzvars – tas ir pilnīgi nopielēpti. Situāciju ar Pirovolainenu palīdzēs saprast viņa stāsts.

SAKĀMĪVĀRDI PAR NACIONĀLĀM MINORITĀTĒM

Karavāna rei, bet suni iet tālāk. Iet un iet un neapstājas, zemes virsū nav tām mājas. Suni ir afgānu kurti. Starp citu, suni rei, bet neapstājas. Pie tā varētu arī palikt. Bet ko darīt ar karmieliem? Jo vairāk karmieju, jo vairāk koku, jo vairāk koku, jo vairāk malkas, jo vairāk malkas, jo vairāk rei kurti. Uz karmieliem. Tas viņiem par smagu. Viņi var apstāties. Kurti nevar riet pa tukšo. Kurti nav tuksnešu suri. Kurti ir vēja suni. Kurti rei un rei un neapstājas, arī viņiem nav zemes virsū mājas. Mulķa kurti, kuri nemaz nav kurti, bet tikai udmurti. Bet pie tā viņus nevar vainot. Kā nekā ir pagājuši tikai pirmie septiņdesmit gadi.

Tulkots no norvēgu valodas

N.LĀCIS

"GLEZNOTĀJU TEĀTRIS"

Oktobra vidū satiku Ivaru Runkovski. Viņš man st. Āstīja par kādu mazs aprotamu pasākumu izstāžu zālē "Latvija", kas ilgšot visu novembri un kurā piedalītos daži no maniem bijušajiem akadēmijas studentiem.

Sandra Krastiņa, piemēram ...

Viņa toreiz bija sestākā kura. Es vijā līdzu izgatavot kādus divus Jaungada apsveikumus akvareli. Ar tiem es gribēju iepriecināt savus mazdēlus Filadelfijā. Pēc kāda laika Sandra Krastiņa ēs atklātās tiesībā arī atnesa un man uzdāvīja. Es tās aizsūtīju prom. Tā 1981. gadā Amerikā nonāca pirmie gleznotājās darbi. Es saviem tuviniekiem piekodināju uzmanīgi glabāt šos apsveikumus, jo tie esot joti apdāvīnātās autores akvareli. Un vāi tad tārī nav?

Aija Zarīja ...

Es vairs neatceros, kad parādījis izstādēs viņas pirmās gleznas. Tās šokēja skatītājus. Tās stagnācijas gados šī uzdrīkstēšanās tomēr bija vairāk kā nepieciešama. Tā atklāja, ka autora ir pilnīgi pamatojis tiesības neierasti izteikt sevi. Man pašam arī vēl īkā, ka Aija Zarīja audekls (jo nozīmīgs ir kļauñādēs, spēles elements. Tieši par to tājā laikā mūsu kritika un prese kļusēja.

Nepamatoti kļusēja!

Pēc tam es redzēju gleznotājās akvareļus Zinību nārām. Tās bija ekspressīvas un kontrastainas liecības par dabu un cilvēku. Mani šie nelielie darbi pārliecīnāja. Tādējās es pozitīvi novērtēju autorees gleznieciskos eksperimentus. Tas nebūt nerozīmē, ka varēju iejusties jebkurā Aijas Zarījas glezna.

Ieva Iltnere nāk no ievērojama mākslinieka ģimenes ...

Edgars Iltners un es kādreiz bijām Maskavā komandējumā. Tas bija vienā no pirmajiem PSRS Mākslinieku savienības kongresiem. Mēs abi dzīvojām toreiz superjaunajā viesnīcā "Ukraina" vienā istabā. Man bija jāpalīdz gatavot republikas delegācijas vadītāja Eduarda Kalniņa runa. E.Iltneram turpretim vēl nebija nekādu plānu, un tāpēc es jebkurā briedī varēju līgt viņa padomus. Tā E.Iltnera domas netieši iekļuva oficiālajā referātā.

To, ko es nevarēju pateikt pašam meistaram, es varejām pateikt viņai metītai, mani studentei". Un es teicu: "Man joti gribētos kādu jūsu bildi". Ieva Iltnere raušīgi plecas, pat apsolīja, bet man nācis gaidīt vairākus gadus. Tādējādējā kādo no viņas māsām atnesa kļuso dabu ar virīša figūru uz akadēmiju. Tā bija dāvana man. Šodien man liekas, ka maigi sirdabainā "mīglī" levas Iltneres gleznas nēma savu sākumu tieši šai darbā.

Levā Iltneres nāk no ievērojama mākslinieka ģimenes ...

Edgars Iltners un es kādreiz bijām Maskavā komandējumā. Tas bija vienā no pirmajiem PSRS Mākslinieku savienības kongresiem. Mēs abi dzīvojām toreiz superjaunajā viesnīcā "Ukraina" vienā istabā. Man bija jāpalīdz gatavot republikas delegācij

Kas ir avangards?

... es skalji iesmiešos un prieigī spīaušu,
spīaušu jums sejā ...

Līdz pat šim laikam mēģinājumi atbildē uz virsrakstā likto jautājumu bija nesekmīgi, lespējams, ka tie bija nolemti neveiksmei jau no paša sākuma. Man šķiet, ka tie, kas domāja un rakstīja par

šo tēmu, nav meklējuši savu atbildi īstajā vietā. Pasaules avangarda formā vai saturā viņi gribēja atrast kaut ko tādu, kas savstarpēji saradotu jebkurus avangarda mākslas darbus un tani pat laikā nešķirtu tos no visiem citiem. Piedāvātās atbildes vai nu ieskicēja meklējamā lieluma kontūras pārāk šauri, satuvīgi to ar tiem vai citiem estētikas virzieniem, vai arī gluži pretēji – pārāk plaši, un tad avangarda arhipelāgs pazuda bezgalīgajos modernisma jūras diļumos (un modernisms, savukārt, nav nekas cits kā postreālisms). Pirmajā gadījumā ārpus iezīmētās robežas palika daudz kas no tā, ko nešaubīgi uztvēra kā avangardu, turpretim otrajā gadījumā šis robežas ietvēra arī to, kam ar avangardu nebija nekāda sakara. Tam visam, protams, ir savi iemesli, un tas nozīmē tikai vienu – ka atbilde uzdotajam jautājumam jāmeklē citā plaknē. Viens no spilgtākajiem krievu avangarda pārstāvjiem Vladimirs Majakovskis 1914. gadā rakstīja:

"Kādas tad ir tās pārmajās, kas vērojamas vārdū likumos?"

1. Mainīs vārda attieksme pret priekšmetu, no vārda kā skaitļa, kā priekšmeta precīza apzīmējuma – uz vārdu-simbolu, uz vārdu-pašmērķi.

2. Mainīs vārda attieksme pret vārdu. Dzives tempam kļūstot straujākam, iezīmējies ceļš no galvenā perioda uz nekārtīgu sintaksi.

3. Mainīs attieksme pret vārdu. Vārdnicu papildina jauni vārdi".

Pēc gadsimta ceturkšķa šos pašus formulējumus gandrīz burtski, pats to neapzinotīs, atkārtoja, amerikānu loģiks un filozofs Čarlzs Viljamss Morris (1938). Mācībā par zīmēm, izskaidrojot trīs svarīgākās nodas, viņš definēja semantiku kā "zīmju attieksmi pret objektiem" ("vārda – pret priekšmetu"), sintaktiku – kā "zīmju attieksmi pret zīmēm" ("vārda – pret vārdu") un pragmatiku – kā "zīmju attieksmi pret interpretatoriem" ("cilvēka attieksme pret vārdu").

Teksta sintaktika ir tas, ko pieņemts dēvēt par teksta formu, semantika – tas, ko parasti sauc par teksta saturu. Taču, ja avangarda specifika nepastāv ne zīmes attieksmē pret zīmi, nedz arī zīmes attieksmē pret objektu, tad, varbūt, ka tā redzama zīmes attieksmē pret subjektu vai, kas ir tas pats, attieksmes izmaiņa pret zīmi. Neraugoties uz jautājuma nenoteiktību, katrā konkrētā gadījumā piederību avangardam mēs nosakām gandrīz nekļūdīgi, – vaj nā tādēļ, ka avangarda būtība pastāv mūsu attieksmē pret to un paša avangarda attieksmē pret mums? Citiem vārdiem, avangards nav ne semantikas ("kas"), ne sintaktikas ("kā") problēma; avangards ir pragmatisks parādība (kādēļ? kāpēc? kādā nolūkā?). Taču nozīmīgi ir ne tikai avangarda specifiskas meklējumi mākslas pragmatikas jomā. Būtiska ir pragmatikas izvirzīšanās avangarda mākslas priekšplānā. Par galveno kļūst mākslas aktivitāti – mākslas aicinājums ir izraisīt aktīvu reakciju cilvēkā no malas, pārsteigt, sapurināt, satraukt. Turklat vēlams, lai reakcija būtu nekavējoša acumirkliga, tādējādi padarot neiespējamu estētiskās formas un satura ilgstošu un koncentrētu uzveri. Reakcijai jāpāspēj rasties un nofiksēties pirms formas un satura dzījas apjēgas, lai apjēgu cik vien iespējams kavētu un apgrūtinātu. Nesaprātne, pilnīga vai daļēja, ir avangardista ieceres organiska sastāvdaļa un pārvērš adresātu no uztveres subjekta par objektu, par estētisku lietu, par ko tad tās radītās – mākslinieks priečās.

Tas ipaši izvirza problēmu par adekvātu avangarda uzveri. Nav isti saprotams, kas tad reaģē patiesīm adekvāti: vai tas, kurš saprot, vai tas, kurš nesaprot; tas, kurš atzīst, vai tas, kurš neatzīst. Tā kā šādas mākslas vērtība ir tieši proporcionāla atbildes reakcijas stiprumam (ideāls gadījums – skandāls), tad "pareizāk" uzver tas, kura reakcija ir asāka, kura reakcijas "modulis ir lielāks" – neatkarīgi no zīmes, lai tā būtu "+" vai "-". Tā kā parasti negatīvās emocijas ir spēcīgākas par pozitīvajām, tad tieši tās ir jāatzīst par "pareizākām". Mietpiļsonis, kas protestē pret avangardu, ir tā visadekvātākais lasītājs, klausītājs, skatītājs – avangardistu daiļrade vēršas vispirms pie viņa, saglabājot savu avangarda kvalitāti tikai tālāk, kamēr spēj izraisīt viņu šo aktīvo noraidījumu (vēl vairāk, šis noraidījums ir avangarda attaisnojums). Visa situācija kopumā zināmā mērā līdzinās koridai, bet tās radītāji – ipatnējiem toreadoriem.

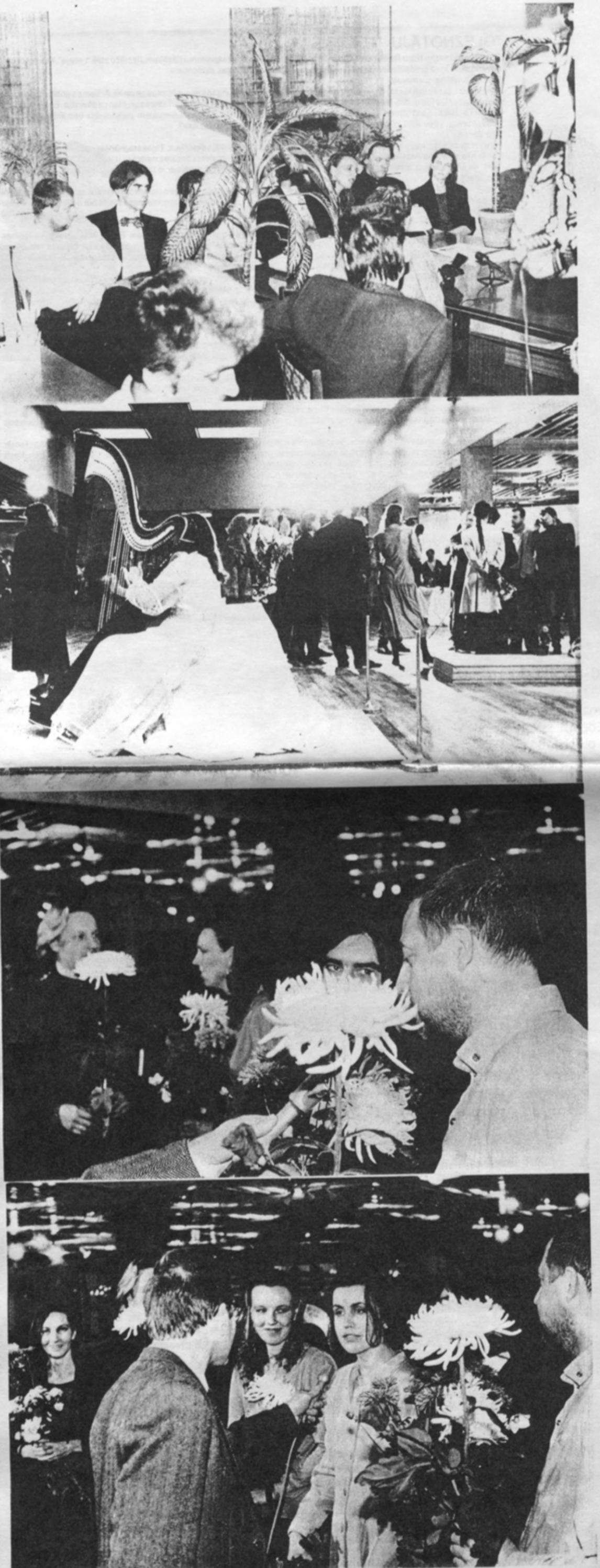
Sai ziņā avangarda māksla atšķiras no agitācijas-politiskās mākslas (kā viena, tā otru taču ir sociāli aktīvas un paredz aktīvu preteakciju). Agitācijas māksla, pirmkārt, tiecas pēc līdzjušanas un līdzdomāšanas, un, otrkārt, tā vēlas virzīt adresātu aktīvitāti. Turpretim avangardi ne tikai tāpat vien kaitīta mietpiļsoni, bet dara to pilnīgi nesavīgi, "mākslas milētības dēļ". Reakcijai uz avangardu nav noteikta virziena, tā ir kā "Brauna kustība", kas izraisa "skrējienu uz vietas".

Istens avangardists met akmentījus ūdeni un vēro veidojošos aplūšus. Sajā "apļu kustībā" tad arī redzama avangarda kvintesence. Māksla piesaka karu sadzīvei, un visi svarīgākie notikumi risinās pierobežas zonā. Tā vēl nav sadzīve – tik tālu avangarda ieteikme nesniedzas, bet tā vairs nav arī māksla. Tā ir estetizēta artistiskā vide, varētu teikt arī "apdzīvojamā vide" (bohēmē), kuru mākslinieks–avangardists allaž tiecas paplašināt. Mākslas ekspansija sadzīvē apvērš vērtību hierarhiju: sekundārais kļūst primārs, perifērija pārtop centrā, pragmatika diktē semantiku un sintaktiku. Teksts darbojas nevis estētiskajā, bet apelativajā funkcijā: jēga ir nevis pašam tekstam, bet tā funkcionēšanas raksturam, paša teksta kā tāda var pat nebūt. Kurš gan vēl, izņemot avangardistu, var atlauties nedzejet – un būt dzejnieks, negleznot – un būt gleznātājs, nekomponēt – un būt komponists? Avangardistam šādas tiesības ir, jo viņa sistēmā par tekstu kļūst uzvedība – paša autora vai viņa chef-d'oeuvre'uzvedība. Top teksta teksts: par "dzejoli" vai "gleznu" daudz nozīmīgāks var būt tas, kas ar tiem noteik.

Avangārds pats būtiskākais ir tā neparastums, spilgtums. Tomēr formas un satura neparastums ir samērā maznozīmīgi: tie ir svarīgi tikai tādā mērā, kādā mērā "kādēļ" ieteikmē jēdzienus "kas" un "kā". Avangards vispirms ir pragmatisks uzdevums, estētikas subjekta vai objekta neierasta uzvedība. Avangards nav radījis jaunu poētiku un tam nav savas poētikas, toties tas radīja savu, jaunu retoriku: jaunu, neklasisku, "ne Aristoteļa" līdzekļu sistēmu iedarbībai uz lasītāju, skatītāju vai klausītāju. Šie līdzekļi balstās "pragmatisko likumu" neievērošanā: avangārda daiļrades subjekts un objekts pastāvīgi atkāpjas no saviem tiešajiem uzdevumiem. Ja klasiskā retorika izmanto estētiskos parņēmienus ārpus estētikas robežām atrodošos mērķu vārdā, tad jaunā retorika rada kvaziestētiskus objektus un kvaziestētiskas situācijas. Parādības galējie punkti ir šādi: vai nu neestētisks objekts izpilda estētiskas funkcijas (piemēram, Marsels Dišāns novietoja uz postamenta nevis skulptūru, bet pišuāru), vai arī estētisks objekts parādīs neestētiskā funkcijā (piemēram, Dmitrijs Aleksandrovičs Prigovs papīra "zārcīnos" apglābā simtiem savu dzēzējumu). Neesošie (virtuālie) estētiskie objekti ir iedarbīgi tieši tādēļ, ka šeit viss ir veltīts

ārpusestētiskā rakstura iedarbībai: publiku pārsteidz un izbrīni jau tas vien, ka mākslas nemaz nav (piemēram, Vasiliska Gnedova "Beigu poēma", kuras tekstu veido virsraksts un neaprakstīta lappuse). Būtība slēpjās prasmīgā sadzīves organizēšanā: pietiek ar to, ka kaklasaites vietā piespērāž burķānu vai uz vaiga uzzīmē sunīti. Teiktais, protams, nenozīmē, ka avangarda māksla ir nolemta virspusībai vai estētiskai ne-pilnvērtībai. Tā var būt joti dažāda, praktiski jebkāda, jo retorika – ierobežo semantiku vai sintaksi samērā nedaudz, nereti šie ierobežojumi nemaz neskar pašu tekstu. Taču ārpus pragmatikas kā tādas visi šie mākslas sasniegumi ir gūti nevis pateicoties tās avangardismam, bet gan no tā neatkarīgi vai pat – tam par spīti.

Un vēl. Protams, avangardam var pieskaitīt ne tikai mākslas, bet arī citu garīgās jaunrades sfēru – reliģiju un zinātnes – parādības. Visām šīm parādībām kopīga būs, pirmkārt, to ekspansivitāte, otrkārt, – marginālisms (atrašanās uz robežas starp garīgo kultūru un sadzīvi) un, treškārt – retoriskā (pragmatiskā) momenta izvirzīšanās priekšplānā, aizsēdot (vismaz uz laiku) šīm trim garīgās darbības globālajām sfērām piemitošās pamatlīdzības funkcijas, un proti: ētisko (reliģiju), estētisko (mākslu) vai gnoseoloģisko (zinātni). Tulkojusi no žurnāla "Daugava" Nr. 10. 1990 E. Smite

Vārdiskošanas stūrītis

EDGARS

Ja meklēju viņa tēlu iekšējo intrigu, dzinuli, tad pirmajā brīdī jāsaka gauži vispārināti – tā ir vizualizēta cīja starp esību un neesību (lai cik tas vispārināti neskanētu). Šeit ir šo visu esošo prestatu un audzējgās līdzās pastāvēšanas cīpas (vai mīlēšanas) bezgalīgās dažādības atklāsme.

Edgara darbos tās ir svārstības, kuras rodas starp krāsas un tās vielas uzsvērto, dzīvo vērtību un vēstu, racionālu, bālu gaismu izstarojošu sākumu. Tas ir krāsu vielas iekšējs spēks, vitalitāte, kura dažos agrakos darbos ("Bēglis", "Cīja", "Karaļis") ir pārīemusī visu audeklu, vīrmojot melnas tumsas un sarkanu, dzeltenu, rozā, zilu triepienu steigā un jēlumā (burtiski robusti izraujot figūras hor vielas, uz mirkli tās stindzinot). Un otrs sākums – gaismas vēsums, baltums, priekšmetu ģeometriski stingums, nekusīgums, atsegta struktūra ("Durvis", "Gaismas", "Pavasarīs").

Šo viņa darbu iekšējo traģiku (un laimi reizē) var pārvērst dažādu, ap tēlu iekšējo pasaules esošu vārdu virknē – grafisks, racionāls, monumentāls, kaisīgs, primitīvs, svīnīgs, metafīzisks, fīzisks utt.

Tā visa rezultātā, man liekas, arī rodas no sākuma "Cīlēki nišās", tad "Trīs māsas" (mūmijas) un tagad topošā mūmiju (atvērto zārku, sarkofāgu) sērija. Sprosta, slazda, iespiestības, vientulības, bailū ideja, ko dod abu augšminēto sākumu apvienojums un kura, pēc būtlības, vīrmoja agrakos darbos. Te tā mulsina ar savu literāru tīrību.

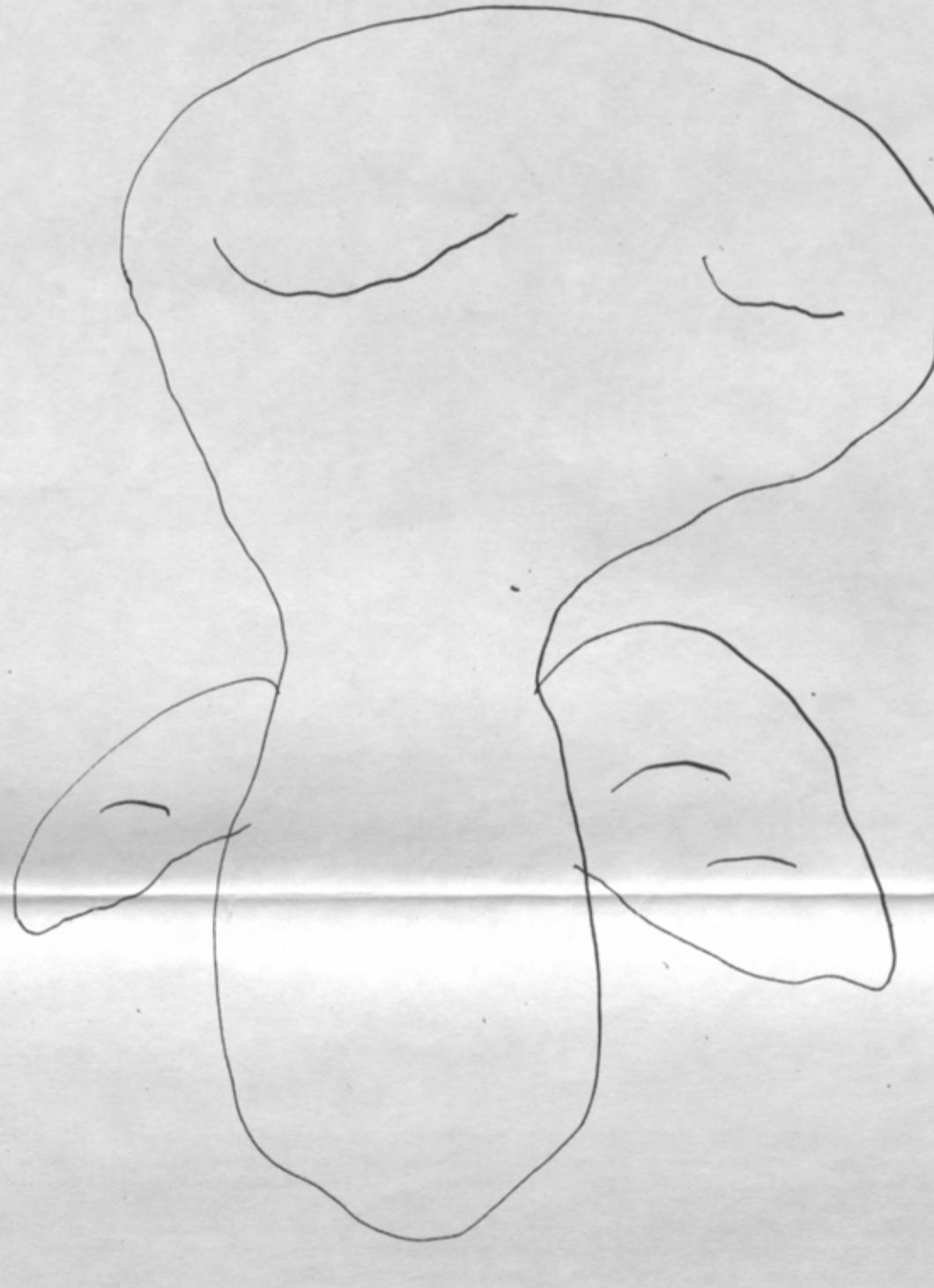
Mūmiju gleznas. Tā ir nepielūdzamā nāves racionālitāte, tās "priecīgais" vēsais zaljums, stindzinoši skaistā ģeometrija un viela zārkā, kura no savas nebuītības tumsas izstārī krāsainas atmiņas, bijušas (un esošas) kaisīlības. Tā ir burvīga faktūru, krāsu rotāja, spīle ("mēra laikā"), kur tumsa, melnais it kā virsū un krāsu gaisma zem faktūras staro no iekšas. Ľoti vieliski ekspresīvi un netverami impresionisti.

Šo mūmiju atkārtošanās uzsvērti konceptuālā ritmā un paša Edgara ārēji mierīgā amatnieka nosvērtība šo sēriju "cērtot" ir fascinējoša un atklāj viņa paša iekšējās pasaules stipojumu. Liekas, viņš varētu uzgleznot pilnīgi meīnītā bildi, kuru būtu tikai vielisks melnūns biezā, baigā materiāla slāni (un tur iekšā būtu viss). Un viņš varētu uzgleznot pilnīgi bālu, vēsi zaju bildi, kur Nekā dzījumā arī būtu viss.

NOVELCIET CILVĒKAM DRĒBES, UN JŪS IERAUDZISIET KERMENI, KAS PAKĻAUTS KĀRDINĀJUMIEM, SLIMĪBĀM UN NĀVEI. JA NONEMTU ARĪ KERMENI, JŪS IERAUDZĪTU BIEZU GRĒKU KĀRTU, KAS KĀ RŪSA ŠAĒDUSI MŪSU DVĒSELI. BET, JA VĒL TĀLĀK ATBRĪVOTU DVĒSELI ..., TAD TUR PASĀ VIDŪ, JŪS SASKATĪTU SARGENGELI.

Florenskis – 1907.g. 7.I

Spredīķis Tolpiginas dievnamā

Soreiz es jums teikšu, ka pienāks laiks un mēs kaunēsimies, ka Zarija ir no mūsu zemites. Zarija ir mūsu nacionālās mākslas un visas tautas nelaimē un posts.

V.Kalniņš, 87.g. jūnījs, no vēstules "Padomju Jaunatnei".

Soreiz ir vadzis pilns un nerakstīt nevaru ... Aijas Zarijas zīmējumi mani jau sen traumē garīgi. Uzskatu, ka tie pauž nepareizi apgūtu sociālistiskā reālisma izpratnīčīn nevar darīt godu Padomju mākslai.

87.g. 7.06.

Rīga – 10

A.Pumpura 3-13

N.B.

Cerēju savam bērnam parādīt skaisto, bet diemžēl Jūsu darbos ir nenormālās parādības pat seksuālā jomā ... Aija, atrodiet labu psihiatru un privātā ceļā aprūpījieties, pastāstīt par savām domām, izjūtām, protams, patiesi. Nav jau arī nekas traījisks ārstēties mūsu slimīcā. No tā nevajag kaunēties.

Rīgas psihiatriskās slimīnīcas darbiniece

1986.g. 20.aprīl

Priekšlikums – nākošā izstādē pie lejas izsniegt skatītājiem higiēniskos maisījus. 1989. Māra un Girts Freibergi.

Bet tur nu gan nevienam nevar rasties šaubas, ka šāda "izstāde" ir spītvienus sejā skatītājam, latvietim ... Taču vēl kļajāka bezkaunība ir Piņga telegramma un draudzenes (Strekāvīnas) penterējums pie sienas. Atkārtoju, tādā rīcībā ir pieķīlīgi izsakoties, bezkaunība. Rekords un brīnumi jau nu ir – izstāde, kuras autore ir garīgi slimā. Jāārstējas.

1986.g.

Bet tad pienāca 7.jūnīja rīts. No pasta kastītes izņēmu tās dienas "Padomju Jaunatnei" un šausmās sastingu ... lie taču A.Zarijas kāmi ... bet laikraksts tiek mums piesūtīts pa pastu un no pasta kastītes tas jāizņem tā kā tā. "Padomju Jaunatnes" lasītāju vārdā izsaku sirsnīgu līgumu laikraksta redakcijai – ja jums nav nekā skaista ko parādīt, atstājet kaut baltais lapas.

1987.g. 11.jūnīja Rīdziniece A.B.

Alik., nik. un sex jau arvien ir gājis roku rokā.
1986.g. E.R.

Būtu zinājusi, vissmaz nebūtu vedusi bērus rādit. Esmu beigusi RLMV un strādāju pati par zīmēšanas skolotāju.
27. IV 1986.

Un kas par preiķu krāsu salikumu. Piedodiet, bez pusstopa saprast nevar.
V.Garause

Vai tad jums nekādas jēgas par glezniecības mākslu nav. Aizejat uz Mākslas muzeju uz Gorkija ielu Nr.10, apskatat gleznas ...

Cik zema mums tomēr kultūra. Kas tā par komisiju, kura varēja atļaut tādu izstādi. Sausmas, raudāt gribas ...

19. VI 83.

Vārdiskošanas stūrītis

JĀNIS

Viņa lielo figūru maģija. Tās pat nav figūras parastajā nozīmē. Cilvēkveidīgo kontūras ir dvēseles ne miesas stāvoklis. Tās var nosaukt par kustību apvilkumu. Tieksmu, enerģiju, kaisīs ierobežojumu vismaz kaut kādos rāmjos.

Sīs figūras–kustības, figūras–fantomi ieizmē sevi enerģētiskām līnijām, kuras kā nervozas kardiogrammas veido roku, kāju, galvu, ķermenī līdzības. Ne cilvēkus, bet rēgus, milu, kaisīs vai kailu baili vai kailu naivu prieku.

Viņa figūru rituālā deja. Nemītis lūzuma, plūstamības stāvoklis.

Iracionalitāte.

Būtbā, viņa daiļradē nav mainījusā cilvēka (tā enerģētisko zīmju) un pasaules (apkārtējās pasaules) attiecības. Principā, agrāko darbu skaldījainības kubistiskā nepakāpība ieaufigūru iekšienē. To patreizējā plūstamībā, savījumā ir tā pati sadalītība, pierīšanās, piemērošanās apkārtējai videi. Tām (figūrām) vienmēr ir smacs telpā (tās cenšas aizņemt visu gleznu laukumu; gleznu malas tās "spiež"). Agrāk tās mēģināja pretoties ar drūmumu, nopietnību, apjomu, skaldīnēm. Tagad tās ir sapratušas, ka izdzīvot var tikai iekļaujoties spēlē, traģikomiski ieplūstot tajā un tā viņu traģīku klūst smiekliga (bet ne mazāk baiga), bet smiekligums traģisks. Un tāpēc, principā, tās klūst neuzvaramība. Sizifa sods ir balva, ja to uztver kā spēli. Viņa gleznu tēli ir viltīgi.

Varoņa, titānu cījas ideja te ir kājām gaisā. Ārēji monumentālie tēli, hiperkaisīs un jūtas nemaz nav tādas. Iekšēji – tā ir tāda vētra ūdens glāzē, bet skaista gan. Jā, var teikt, ka tās ir izkropotu, meklējošu (tik daudz izstieptu oirkstīgū un roku kustības) dvēselē (starpstāvokļu) mokas. Bet kliedzieniem nav iekšējā spēka, tie sasmalcinās pilnājumos, sīkliedzienos, lielo laukumu nepacītīgās trīsās. Tā formā traīkai līdzās nostājas komisms. Tāda ir Dzīve. Figūru amorfums, rēgainība, trakulīga deja gandrīz katrā kvadrātcentimetrā kotrastē un papildīnās ar aktīvu, dzivesprieigu enerģiju (faktūras, uzšķakstījumi, skaistas krāsu rotājas).

Jā, melnais iekšējī spiež, violetā krāsu daudzveidība mistiski uzliesmo, zilais reizēm ir smags, bet sarkanais aktīvs un smeojs, bet tam pa vidu violetā, dzeltenā, zaļā, gaīši zilā fantāzija, salīdzinājumā, sapnis, juteklība, rokoko vieglums. Zaļā dzeltenais ir reizē riebigs, reizē banāli naivs un, ja tur vēl pa vidu iemaisās rozīgi–violetais! Materiālu un līniju intensīvītātē kļūvusi dabiska un attīstās kā dzīvas būtnes organismi. Bet krāsām nav iekšējās gribas struktūras un tās kustas it kā mazākas pretestības gulnē. Izslīeto roku, pirkstu kliedzieni, figūru salauzītība, galvu "maznozīmība" un paļāvība liktenim tikai papildīna pretrunīgo kopainu.

Ja tas ir izmisums, tad zāles pret to ir smiekli. Ja tā ir "opera", tad uzvesta koncentrācijas nometnē.

2

SUMMARY

You can still see the "Gentle fluctuations" with Ieva Iltnere, Sandra Krastiņa, Aija Zariņa, Jānis Mitrēvics, Girts Muižnieks and Edgars Vērpe participating. The atmosphere in the exhibition hall is sometimes tense, sometimes relaxed and joyful or meditatively concentrated. "I like the idea of open studio. There is a tragic touch to it and a kind of noble despair. At first sight it resembles a game that is rather self-contained with the difficult, unpredictable situation in the background. We have to speak about artists as the idea and the forces it is based on. One of the forces lies in the amplitude of meanings implied in an artist's idea ranging from a clown to a prophet". (Ivars Runkovskis)

The first photograph of the artists in this newspaper shows the moment of inspiration when they put on a mask. You can get a better view of the world from behind a mask. The idea of the exhibition is to create a new version of the history of world art in front of the public. Elita Ansone analyses similar precedents.

Normunds Lācis in his pseudotheory convincingly motivates that the gentle fluctuations are "neither desirable or undesirable, they are necessary fluctuations". He concentrates on the PERIOD OF FLUCTUATIONS, SPEED OF FLUCTUATIONS AND THE CENTRE OF GENTLE FLUCTUATIONS.

Peteris Bankovskis in his article "The Problem of Power and Confusion" points out that the "Gentle fluctuations" is obviously self-awareness born from the subconscious that has found its expression now and asks many questions attempting to find out the present situation of art and artists. Some of them are - "Do we really and truly need anybody at all? Who is more animated - an artist doing his or her work with mental strain or a man from the crowd looking fearfully (perhaps savagely) at the seemingly free and relaxed artist? Can we still feel the element of game in these hard times? Who is more uppish - the public or the artist?" Translating the article "What is avant-garde" by the Moscow philologist Maxim Shapiro, we wanted to draw the readers attention to an unusual interpretation of the problem. It tries to reveal the facts of art by means of questions. Why? How? What for? The aim of this exhibition - performance is also to induce active reaction on the part of the public, surprise and stir it emotionally and mentally.

Ivars Runkovskis deals with the same problem in his article deciphering the meaning of "avant-garde" as a myth where the important thing in the principle of "gentle fluctuations" dominating in art by means of which any object can become a work of art, but it must be accentuated. Should this be done in an artistic way? The article gives an answer to the question.

The survey throws some light on the procedure and organizing of the exhibition that was not easy at all revealing the psychological fluctuations of the artists.

Aija Zariņa has experienced a ridiculous lack of tolerance to that "style" of painting on the part of the public. Ivars Runkovskis tries to trace a certain inner notional logic in Janis Mitrevics' and Edgars Verpe's paintings. Herberts Dubins also expresses his opinion about this "painter's theatre". He writes "a game means certain known and unknown, serious and not serious, expected and unexpected phenomena. I have no objections to it because this kind of game in art aims at experiencing true emotions.

To increase the amplitude of the fluctuations each of the artists wrote down the situations that he or she likes or does not like. But the meteorological office "Gentle fluctuations" forecast the shape of clouds for the next ten days, wishing you every success being born and dying. President of the Egocentre, first Landlord of the renewed landed gentry, founder of the International Association of Phantoms, father of the Chaotic theatre Miervaldis Ojars Polis send a greetings telegram. It is really a pity that Ms. Thatcher or Mr. Bush or Mr. Mitterand will not see this exhibition. They would be very much relieved to find us still alive.

The spirit cannot be underestimated and it is convertible. But can it be sold in tins like the fresh air from the Alps?

The text of Ivars Runkovskis translated by Zane Strika.

Laika prognoze nākamajām desmit dienām.

Temperatūru svārstīsim no -2°C līdz $+5^{\circ}\text{C}$. Pēc Aijas vēlēšanās Saukas ciemā būs ļoti silti (līdz pat $+15^{\circ}\text{C}$). Darbsim tā, lai Vidzemes augstienē mazliet snigtu, Liepājā rūpēsimies par lietu. Mākojus parasti klāsim vienlaikus pelēkus, bet dažās dienās tos saraustīsim gabalos un izveidosim pasakainas figūras (laikus bridiniet bērnus!). Gaismu satums nāsim ap puspieciem, bet to atgriezīsim tūlit pēc astoniem no rita. Gaisu vilksim (t.i. vējš pūtis) vispirms no rietumiem un austriumiem, tad atpakaļ. Vismaigākais laiks būs 3,5 un 7 dienā. Lauki smaržos vēsi un asi pēc pūstošām lapām, Rīgas smaka nemainīsies. Veselības prognoze katram iedzīvotājam būs atsevišķa, atkarībā no tā, kādu vēribu dotais individuāls pievērsīs "Maigajām svārstībām". Būs diezgan daudz nāves gadījumu, bet piedzīms tikpat daudz jaunu cilvēku. Labu veiksmi abos gadījumos.

Laika birojs "Maigās svārstības".

Informācijai – pieņemam par maksu atsevišķu partiju pasūtījumus par vajadzīgo laiku virs to vai citu manifestāciju norišu vietām (pasūtījumi par laiku virs pretinieku partiju pulcēšanās vietām – 3 reizes dārgāki). Apmaksa konvertējamā valūtā.